

LÄRARENS HANDBOK

FÖRETAGENS HÅLLBARHETSARBETE - HÅLLBARHETSSPORRARNA

Mål: Barnen och ungdomarna får en inblick i många olika företags verksamhet i närområdet. Skoleleverna lär sig om företagens hållbarhetsaspekter och deras betydelse, som återspeglar sig särskilt via effekterna på klimatet och miljön, men också via olika sociala aspekter. När eleverna blir förtrogna med de lokala företagens verksamhet blir det lättare för dem att hitta PRAO-platser och sommarjobb, samtidigt som chanserna att de återvänder till hemorten efter att de utbildat sig ökar. Företagsstigen rekommenderas för eleverna i klasserna 7–9.

INNEHÅLL

1. Företagarträff

- Förberedelser inför träffen
- Elevernas förhandsuppgifter
 - 1.1. Förbered inbjudningarna till företagen
 - 1.2. Bekanta dig med miljöcertifikat och miljömärken
 - 1.3. Koldioxidavtryck
 - 1.4. Samla in fakta om företaget
 - 1.5. Förbered intervjun
- Företagarträff
 - 1.6. Uppgifter under besöket

2. Företagaren besöker skolan

- Förberedelser inför besöket
- Elevernas förhandsuppgifter
 - 2.1. Sammanställning av observationer och material från besöket
- Uppgifter under besöket
 - 2.2. Presentation av observationer och förslag för företaget
 - 2.3. Enighet om utmaningen

3. Avslutande träff

- Förberedelser inför träffen
- Elevernas uppgifter
 - 3.1. Presentation av företaget och utmaningen

LÄRARENS FÖRBEREDELSE INNAN PROJEKTET INLEDS

- Fundera på hur du bäst kan anpassa stigen till de olika läroämnena.
- Förbered en presentation av projektet för eleverna (färdig PowerPoint-mall).
- Sammanställ en lista över lämpliga företag. Eleverna får studera dessa och därefter bestämma till vilka företag de vill skicka en inbjudan.
- Förbered en kort presentation av projektet med hjälp av den färdiga mallen till inbjudningsbrev: vad ska vi göra och varför.
- Se till att det informeras om träffarna inom kommunen. Nyhet på skolans och kommunens webbplatser, företagarnätverkets webbplats, meddelande till de lokala medierna.
 - En lokal tidning eller radiokanal (YLE:s regionala nyheter) kan till exempel följa elevernas företagsbesök och de olika stegen på företagets klimatarbetsstig från början till slut.
 - Projektet ska också presenteras i de lokala tidningarna och radiokanalerna, på Facebook och Instagram (#diokkoulut, #diokskolor, #kirittäjät), i stadens sociala medier, för YES-faddrarna m.m.
 - Om möjligt är det bra att samarbeta med kommunens kommunikationsansvariga för att också sprida information om projektet i kommunens kanaler. Det är viktigt att barnens och ungdomarnas idéer och tankar hörs och kommuniceras. Detta är också bra material för kommunens egen klimatkommunikation!

Tidsschema: Planera tidsschemat för företagssamhetsstigen och bestäm preliminära datum för träffarna, som ni föreslår för företagen.

Exempel

Många företag har redan kommit långt i sitt klimat- och miljöarbete, men för att målen ska nås måste fler åtgärder vidtas i snabb takt bland företagen inom alla branscher. Förändringen påverkas bland annat av lagstiftningen och av kunders köpbeslut. De största utsläppskällorna inom företagsverksamhet utgörs av energiförbrukningen och logistiken, dvs. transporten av varor och tjänster. Nedan följer några exempel på företag i Egentliga Finland som genomför konkreta klimatåtgärder.

I Lundo finns ett företag som specialiserat sig på kurirverksamhet, [Action lähetit \(länk till företagets webbplats\)](#). Företaget har sedan början av 2021 använt sig av eldrivna paketbilar, som laddas med el från solpanelerna på kontorsbyggnadens tak. Hittills har närmare 100 000 försändelser transporterats på lokalt plan och utsläppsfritt, och företaget planerar att öka antalet eldrivna paketbilar ytterligare.

[Ahola Transport \(länk till företagets webbplats\)](#), som specialiserat sig på landsvägstransport, har minskat sina utsläpp med 62,5 % från 2005 till 2019. Utsläppsminskningarna har till största delen uppnåtts med hjälp av digitala verktyg och genom satsningar på en hög användningsgrad, åtgärder för att undvika tomgångskörning, personalens kompetens och en modern fordonspark.

Även inom livsmedelssektorn anser företagen att det lönar sig att satsa på miljöansvarsfrågor. [Premium Pet Food \(länk till företagets webbplats\)](#), som tillverkar foder för husdjur, använder i sina tillverkningsprocesser både förnybar energi och värmeåtervinning, som utnyttjas via en värmepump till exempel i uppvärmningen av tvättvatten, torkningsprocesserna, uppvärmningen av lokaler och markvärmesystemen på lastningsområden. Taket på fabriken i Lundo har dessutom utrustats med 720 solpaneler, och tack vare dessa är all den el som används i fabriken 100 % förnybar.

[Dagsmark Petfood \(länk till företagets webbplats\)](#), är ett företag i Loimaa vars miljösystem har beviljats certifikatet [Ekokompassen \(länk till företagets webbplats\)](#). Dagsmark utvecklar sin verksamhet genom att beräkna sitt klimatavtryck årligen, utnyttja biflöden från köttindustrin och använda exempelvis strömning från Östersjön, vilket minskar övergödningen i Östersjön.

1 FÖRETAGARTRÄFF

I den första fasen ska eleverna sätta sig in i de lokala företagens verksamhet och intervjua åtminstone ett företag. Målet med företagsträffarna är att få en närmare inblick i företagets verksamhet och hur företaget tar hänsyn till miljö- och klimatkonsekvenserna i sin verksamhet. Idén är att eleverna får diskutera med en representant för företaget och ställa frågor som gäller detta. Under företagsbesöket får eleverna göra observationer, intervjua personer och registrera svaren på sina frågor. Det insamlade materialet utnyttjas senare när eleverna förbereder projektets slutresultat och formulerar en utmaning till företaget.

Målet är att ordna minst en företagsträff till ett lokalt företag. Om möjligt är det bra att ordna två besök eller bjuda in en representant från ett annat företag till skolan för att presentera sin verksamhet och bli intervjuad.

FÖRBEREDELSE INFÖR TRÄFFEN

- Före träffen ska ni i grupp gå igenom några exempel på företag som har förbättrat sin verksamhet och vidtagit konkreta klimat- och miljöåtgärder. Se exemplen ovan.
- Eleverna tar reda på vilka företag det finns i området och bestämmer tillsammans vilka företag de vill bjuda in till projektet. Eleverna söker fram företagets kontaktuppgifter, och vid behov kan läraren skicka meddelandet.
- Meddelandet kan skrivas på den färdiga mallen för inbjudningsbrev
- Det är viktigt att ta reda på hur stor grupp elever företaget högst kan ta emot och att komma överens om ett datum för träffen.
- Kom ihåg att begära samtycke till synlighet på bilder och i videoklipp! Vissa lokaler i företaget kanske inte får fotograferas eller filmas, och detta måste respekteras. Personer som fotograferas ska informeras om vad bilderna ska användas till. Gör en lista över vilka objekt som ska fotograferas, till exempel:
 - företagets lokaler, både utanför och inne i byggnaden
 - arbetsuppgifter som utförs vid företaget
 - allmänna bilder och detaljerade bilder
 - arbetarskyddsobjekt, avfallssystem, trafikarrangemang, arbetshälsorelaterade frågor

ELEVERNAS FÖRHANDSUPPGIFTER

1.1. Förbered inbjudningarna till företagen

Planera ett inbjudningsbrev som ska skickas till de valda företagen i pappersform eller per e-post. Ni kan skriva brevet helt själva eller använda den färdiga mallen som underlag. Kom ihåg att berätta varför projektet är viktigt, och varför just företaget i fråga har valts med i projektet.

1.2. Bekanta dig med miljöcertifikat och miljömärken

Det finns olika typer av miljösystem och miljöcertifikat, som visar att ett företag hanterar miljöfrågor på ett ansvarsfullt sätt. Produkter kan vara miljömärkta som tecken på att de uppfyller kriterierna för miljöansvar. Dessa miljömärken hjälper konsumenterna att fatta mer miljömedvetna beslut. Du kan utnyttja det färdiga uppgiftskortet om miljöcertifikat som finns på materialsidan.

Information om miljöcertifikat för företag finns exempelvis på webbplatserna suomi.fi och [Ympäristö.fi](https://ymparisto.fi) samt på [WWF:s](https://www.wwf.fi) webbplats. Exempel på certifikat för företag:

- Internationella standarden ISO 10041
- EMAS
- Ekokompassen

Exempel på miljömärken för produkter:

- [Miljömärket Svanen](#)
- [EU-miljömärket EU-blomman](#)
- [EKOenergis miljömärke](#)
- [Bra Miljöval](#)
- [Rättvis handel](#)
- [EU:s ekomärke – produktionen övervakas från början till slut](#)

1.3. Koldioxidavtryck

I företagets arbete med klimat och miljö är det viktigt att identifiera företagets utsläppskällor och miljöpåverkan samt möjligheterna att påverka dem. Vi pratar om att minska koldioxidavtrycket och samtidigt stärka kolhandavtrycket. Eleverna söker information om termerna genom att fylla i det färdiga uppgiftskortet som finns att ladda ned på materialsidan.

1.4. Samla in fakta om företaget

Denna uppgift går ut på att eleverna ska få en bild av företaget redan före besöket. Information kan hittas åtminstone på företagets webbplats. Vad är företagets kärnverksamhet? Vilka produkter tillverkar/säljer företaget? Hur många anställda har företaget? Vad står det om hållbarhetsaspekter på företagets webbsidor? Står där något om företagets klimatavtryck eller koldioxidutsläpp? Har företaget fått något miljöcertifikat? Hur marknadsför företaget sig, och vilket intryck får man av dess kommunikation?

Eleverna kan besvara dessa frågor på olika sätt. En grupp kan sammanställa informationen till exempel i en PowerPoint-presentation, en annan grupp kan göra en Kahoot-frågesport om företaget och några elever kan intervjua de andra eleverna som erfarenhetsexperter.

1.5. Förbered intervjun

Förbered en **intervjustomme**, med hjälp av vilken representanterna för företaget under besöket intervjuas om hållbarhets- och miljöfrågor som intresserar eleverna. Filen Företagets klimatarbetsstig kan användas som stöd för läraren när en fråga behandlas och för eleverna när de ska planera sina frågor. Nedan följer ett antal exempelfrågor som läraren kan använda som stöd i handledningen, men tanken är att eleverna i första hand själva ska fundera ut vilka frågor de vill ställa företagets representanter. Frågorna ska fyllas i på uppgiftslappen, som sedan skrivs ut.

Allmänna frågor:

- Vem har grundat företaget? Vem äger företaget i dag?
- När grundades företaget?
- Har företaget expanderat under årens lopp?
- Hur många anställda har ni? Vilken utbildning har era anställda?
- Hur lång väg har de anställda till sin arbetsplats, och hur tar de sig dit?
- Har de anställda möjligheter att avancera inom sina arbetsuppgifter/på arbetsplatsen?
- Hur stor lön får de anställda för sitt arbete?
- Erbjuder ni sommarjobb, och för vilken typ av arbetsuppgifter i så fall?
- Hur stora lokaler har ni?
- Vilken typ av kunder har ert företag? Får ni respons av era kunder?
- Vilken är ert företags "bästa uppfinning"?
- På vilka språk betjänar ni?
- Hur marknadsför ni den service ert företag erbjuder?
- Har ni konkurrenter (på den här orten)?
- På vilket sätt skiljer sig ert företag från andra företag inom samma bransch?

Frågor som gäller klimat- och miljöåtgärder:

Miljöcertifikat och koldioxidavtryck

- Har företaget något miljöcertifikat?
- Har företaget beräknat sitt klimatavtryck eller sina koldioxidutsläpp?
- Har ni försökt beräkna företagets koldioxidhandavtryck?
- Finns det en miljöansvarsperson eller miljöansvarschef e.d. i ert företag?

Energi

- På vilket sätt värmer ni upp företagets lokaler? Tar ni tillvara spillvärme?
- På vilket sätt sparar företaget energi?
- Är den energi som används i företaget förnybar?

Cirkulär ekonomi och hållbart utnyttjande av naturresurser

- Går det åt mycket vatten i företaget t.ex. inom produktionen, och vart tar avloppsvattnet vägen?
- På vilket sätt kan ert företag skydda naturen?
- Hur återvinner ni avfall eller återanvänder förpackningsmaterial e.d.?
- Har ert företag vidtagit andra åtgärder för att främja cirkulär ekonomi?
- Hyr (leasar) ert företag anordningar?
- Vad händer med anordningarna i slutet av deras livscykel?
- Miten olette varmistaneet käyttämienne tuotteiden eettisyyden?
- På vilket sätt har ni säkerställt att ni använder etiskt hållbara produkter?
- Varifrån kommer råmaterialen (om företaget tillverkar produkter)?
- Hjälper företagets produkter/tjänster kunden att göra hållbara val? På vilket sätt? (stärka koldioxidhandavtrycket)

Hållbar mobilitet

- På vilket sätt sporrar företaget sina anställda till att cykla till arbetet eller använda hållbara färdssätt?
- Har företaget till exempel elbilar i bruk?

FÖRETAGARTRÄFFEN

1.6. Uppgifter under besöket

Uppgifterna under företagsbesöket utförs i små grupper. Utse ansvarspersoner för följande uppgifter inom er grupp:

- **Uppgift 1:** ställa frågorna under intervjun
- **Uppgift 2:** göra anteckningar, registrera svaren
- **Uppgift 3:** dokumentera besöket, videofilmning
- **Uppgift 4:** dokumentera besöket, fotografering
- **Uppgift 5:** spela in diskussionen
- **Alla** ska fylla i en egen observationslista

FILER SOM SKA LADDAS NED

Barn och unga som sporrare av hållbarhetsarbete -materialsidan innehåller följande material som kan skrivas ut:

- Modellbrev för inbjudan
- Följebrev till inbjudan
- Lapp att skriva intervjufrågorna på

- Uppgiftskort om miljöcertifikat och koldioxidavtryck
- Observationskort

2 FÖRETAGAREN BESÖKER SKOLAN

Representanter för företaget besöker skolan, där diskussionen fortsätter i form av en gemensam workshop. Under träffen presenterar eleverna ett sammandrag de gjort om företaget och dess miljöarbete utifrån intervjun och de observationer som de gjort under besöket. I samband med workshopen bestäms det om företaget kan anta den utmaning som eleverna har lagt fram med avseende på klimat- och hållbarhetsarbetet som sådan eller med små förändringar. Utmaning formuleras färdigt tillsammans.

Workshopen kan genomföras med ett eller flera företag samtidigt. Eleverna delas enligt detta in i grupper med företagen.

FÖRBEREDELSE INFÖR BESÖKET

Före träffen bör ni tillsammans med eleverna gå igenom de observationer som eleverna gjort under besöket och det material som de samlat in. Gör anteckningar och fundera över vilken utmaning ni ska ge företaget.

- Om flera företag deltar i workshopen delas eleverna in i grupper enligt detta.
- Om endast ett företag deltar i workshopen kan eleverna delas in i mindre grupper så att varje grupp ansvarar för ett visst område.
- Skriv ut exemplar av mallen för grupperna eller se till att mallarna kan fyllas i på dator. Varje grupp har en egen mall som eleverna fyller i med information.

ELEVERNAS FÖRHANDSUPPGIFTER

2.1. Sammanställning av observationer och material från besöket

I de små grupperna går eleverna igenom de observationer som gjorts under besöket, dvs. observationsblanketterna, intervjusvaren samt video- och bildmaterialet. Eleverna diskuterar observationerna och sina erfarenheter av besöket. Vad lärde ni er under företagsbesöken? I vilka avseenden förtjänar företaget beröm för sin verksamhet? Vad kan företaget göra för att avhjälpa något missförhållande? Vilka förbättringsförslag skulle man kunna ge företaget?

UPPGIFTER UNDER BESÖKET

2.2. Presentation av observationer och förslag för företaget

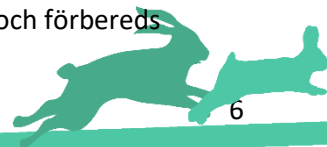
Under workshopen presenterar eleverna en sammanfattning av sin visit och observationer samt eventuella förbättringsförslag för klimat- och miljöåtgärder till företagaren

2.3. Enighet om utmaningen

Man kommer överens med företagaren om en lämplig utmaning som företagaren kan genomföra inom sin verksamhet.

3 AVSLUTANDE TRÄFF

På den avslutande träffen presenterar eleverna den plan som de har sammanställt för representanterna för företaget, för de andra eleverna och för alla inbjudna. Den avslutande träffen planeras och förbereds

tillsammans med eleverna. Även andra personer förutom representanter för företaget kan bjudas in till den avslutande träffen, till exempel relevanta samarbetspartner, föreningar, föräldrar, andra skolelever och representanter för medier. Det går också bra att bjuda in flera företagare till presentationen av slutresultaten.

Eleverna kan välja att presentera slutresultaten på olika sätt, men syftet är att berätta om den utmaning som eleverna har gett företaget. Företaget antar utmaningen och besvarar den. Företaget kan redan ha börjat arbeta på att möta utmaningen efter workshopen, och i så fall kan företaget på den avslutande träffen berätta vilka åtgärder det har vidtagit. Huvudsaken är att parterna redan på förhand före den avslutande träffen har kommit överens om utmaningen. Den avslutande träffen kan ordnas som ett avslutande seminarium eller en företagskväll, eller till exempel som en del av en vårfest. Om ingen från företaget kan delta i träffen kan företaget också spela in en videohälsning.

FÖRBEREDELSE INFÖR TRÄFFEN

Planera tillsammans med eleverna var och när den avslutande träffen ska ordnas, vem som ska bjudas in, vad som ska serveras och vem som är konferencier. Annat som behöver planeras är inbjudningar till medier, diplom och presentationer.

ELEVERNAS UPPGIFTER

3.1. Presentation av företaget och utmaningen

Eleverna ska förbereda sig på att gruppvis presentera företaget på den avslutande träffen. Det kan handla om till exempel en PowerPoint-presentation, som inkluderar fotografier och videoklipp från företagsbesöket samt citat ur intervjuer. Eleverna väljer själva hur de vill genomföra presentationen. Utmaningen framräcks till företaget.

FILER SOM SKA LADDAS NED

Barn och unga som sporrare av hållbarhetsarbete -materialsidan innehåller följande material som kan skrivas ut:

- Affischmall (PDF)
- Elevernas diplom (Word)
- Utmaningsdiplom till företagen (Word)

